

EK-3: OKUL BİLGİ FORMU

1	Tarih	...../...../201.....	
2	Okula ait bilgiler	Tam adı	
		Kuruluş Yılı	
		ID kodu	
		Türü	Kamu ☐ Özel ☐
		Düzeyi	Anaokulu ☐ İlkokul ☐ Ortaokul ☐ Lise ☐
			Diğer (Belirtiniz):
		Konumu	Köy ☐ Kasaba ☐ İlçe ☐ İl ☐
			Diğer (Belirtiniz):
		Beyaz Bayrak Sertifikası aldığı tarih	
		Toplam sınıf sayısı	
		Sınıflardaki ortalama öğrenci sayısı	
		Öğrencilerin yaş aralığı (yıl)	En küçük
			En büyük
		Öğrencilerin cinsiyet dağılımı (sayı)	Kız
Erkek			
Toplam bahçe/oyun alanı (m ²)			
Toplam spor alanı (m ²)			
Okul Aile Birliği var mı?	Hayır ☐ Evet ☐ ..... Üyeli		
Sağlık kurulu var mı?	Hayır ☐ Evet ☐ ..... Üyeli		
3	Okul, beslenme ve/veya sağlığın teşviki ve geliştirilmesi kapsamında başka herhangi bir programa dâhil mi?	Hayır ☐	
		Evet ☐	Programın adı: Programa katılım tarihi:
4	Formu doldurana ait bilgiler	Ad-Soyadı	
		Görevi	
		Telefon	
		E-mail adresi	

EK-4: BESLENME DOSTU OKUL PLANI

AMAÇ:
HEDEFLER:

ETKİNLİKLER ve İZLEME-DEĞERLENDİRME

ETKİNLİKLER	UYGULAMA ZAMANI	AÇIK HEDEF UYGULANDI MI?		İZLEME-DEĞERLENDİRME
		EVET	HAYIR	

Beslenme ve Hareketli Hayat Ekibi

T.C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.11.00.00.313.01.03/ 1782
Konu : Okul Kantinlerindeki Gıda Satışı

21/07/2011

GENELGE
2011/ 41

- İlgi: a) 29.09.2010 tarihli ve 2010/22 sayılı Başbakanlık Genelgesi,
b) 17.04.2007 tarih ve B.08.0.SDB.0.31.06.01/1008-2007/33 sayılı Genelge,
c) Sağlık Bakanlığının 05.01.2011 tarih ve B.10.0.TSH.0.12.06/090-05/436 sayılı yazısı,
d) 26.05.2010 tarihli "Okul Sağlığı ve Beslenmesi Danışma Kurulu Toplantısı Karar Tutanağı",
e) 28.06.2011 tarih ve B.10.0.TSH.0.12.06/090-05/ 21268 sayılı yazı.

Bakanlığımıza bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında öğrenim gören öğrenci, kursiyer ve çalışanların güvenli ve sağlıklı beslenme bilinci kazanmalarına katkı sağlamak, olabilecek gıda zehirlenmeleri, bulaşıcı hastalıklar, yetersiz ve dengesiz beslenmeye bağlı hastalıklar ile şişmanlığı önlemek amacıyla ilgi (b) genelgemiz valiliklere gönderilmiştir. Ayrıca konuyla ilgili olarak, Başbakanlığın ilgi (a) Genelgesi ile "Türkiye Sağlıklı Beslenme ve Hareketli Hayat Programı" yürürlüğe konulmuştur.

Başbakanlığın ilgi (a) Genelgesi ile Sağlık Bakanlığının ilgi (c) yazısı gereği, ilgi(b) Genelgemizin:

A- Genel Kurallar Bölümünün 16. Maddesi, "Eğitim kurumlarımızın, yatılı veya pansiyonlu yemekhaneleri dâhil olmak üzere kantinleri, çay ocakları, büfeleri, v.b. yerlerde, çocukların dengesiz beslenmesine şişmanlığa (Obezite) sebep olabileceğinden, doğal maden suları hariç, enerji yoğunluğu yüksek, besin değeri düşük olan (enerji içecekleri, gazlı içecekler, aromalı içecekler ve kolalı içecekler) ile kızartma ve cipslerin satışları yapılmayacak, otomatik satış yapan makinelerde bulundurulmayacaktır. Bunların yerine Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'ndan üretim veya ithalat izni bulunan süt, ayran, yoğurt, meyve suyu, taze sıkılmış meyve suyu ve tane ile satışı yapılabilen meyve bulundurulacaktır." şeklinde değiştirilmiştir.

Ayrıca ilgi (b) Genelgemiz ekinin, "Okul Kantini Denetim Formu"nun B-Gıda Hijyeni Bölümünün 26. Maddesi "Doğal maden suları hariç, enerji yoğunluğu yüksek, besin değeri düşük olan (enerji içecekleri, gazlı içecekler, aromalı içecekler ve kolalı içecekler) ile kızartma ve cipslerin satışlarının yapılmaması, otomatik satış yapan makinelerde bulundurulmaması" Bunların yerine Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı'ndan üretim veya ithalat izni bulunan süt, ayran, yoğurt, meyve suyu, taze sıkılmış meyve suyu ve tane ile satışı yapılabilen meyve bulundurulması" şeklinde değiştirilmiştir.

Bilgi ve gereğini rica ederim.

Ömer DİNÇER -
Millî Eğitim Bakanı

EKİ:

1. İlgi (a) Genelge (1 sayfa)
2. İlgi (c) yazı (2 sayfa)

DAĞITIM:

Gereği;
B Planı

Bilgi;

A Planı

Sağlık Bakanlığı (Tem. Sağ. Hiz. Gn. Müd.)

Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı MEB Beşevler Kampüsü J-Blok / ANKARA
Tel: (0312 213 18 16 - 213 16 82) / 413 38 02-413 37 98
Fax: (0312 222 63 71)
e-mail: slb@meb.gov.tr http://www.sdb.meb.gov.tr

EĞİTİMDE KULLANILAN
Daha aydınlatılmış
gelecek

BAŞBAKANLIK
444 632
HATTI

EĞİTİM
%100
DİSTELİK

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.31.06.01/1008

17 NİSAN 2007

Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

..... VALİLİĞİ
(Millî Eğitim Müdürlüğüne)

G E N E L G E

2007 / ...33...

- İlgi : a) 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu.
b) 3797 sayılı MEB. Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun.
c) MEB Okul Aile Birliği Yönetmeliği.
ç) 5179 sayılı Gıdaların Üretimi, Tüketimi ve Denetlenmesine Dair Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun
d) 22.03.2006 tarih ve SDB.0.31.06.00/0792-2006/25 sayılı genelge.

Bakanlığımıza bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında öğrenim gören yaklaşık 18.000.000 öğrenci ve kursiyerin büyük bir kısmı; bilhassa beslenme ile ilgili bazı ihtiyaçlarını, bu okul ve kurumların bünyesinde faaliyet gösteren kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı vb. yerlerden karşılamaktadırlar. Bazı bulaşıcı hastalıklar ile gıda zehirlenmelerinin kaynağını büyük ölçüde, gıda güvenliği kurallarına uyulmadan üretilen, satışa veya tüketime sunulan gıda maddelerinin teşkil ettiği, söz konusu yerlerden bilinçsizce alınan ürünlerin yetersiz ve dengesiz beslenme ile şişmanlığa (obezite) neden olduğu bilinmektedir.

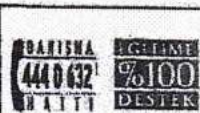
Öğrenci ve kursiyerlerimizin güvenli ve sağlıklı beslenme bilinci kazanmalarına katkı sağlamak, olabilecek gıda zehirlenmeleri, bulaşıcı hastalıklar, yetersiz ve dengesiz beslenmeye bağlı hastalıklar ile şişmanlığı önlemek amacıyla; öğrenci ve kursiyerlerimiz ile çalışanların, gıda güvenliği konusunda bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Bakanlığımıza bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarının (Özel öğretim kurumları dahil) bünyesinde faaliyet gösteren kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı vb. yerlerin aşağıda belirtilen gıda güvenliği ile teknik ve hijyenik şartları taşımaları ve ilgi (ç) kanun hükümleri çerçevesinde denetimleri sağlanmalıdır.

KANTİN, KAFETERYA, BÜFE, ÇAY OCAĞI, VB. YERLERİN TAŞIMASI GEREKEN, GIDA GÜVENLİĞİ VE HİJYEN ŞARTLARI

A-GENEL KURALLAR

1. Satışı yapılan gıdaların tüketimi için kantin önünde uygun, hijyenik ve güvenilir bir tüketim alanı olmalıdır.
2. Havalandırma ve baca düzeni her türlü kokuyu önleyecek şekilde yapılmalı, ortamın aydınlanması ve ısınması yeterli ve sağlıklı olmalıdır.
3. Kantinlerde; üzeri mermer, paslanmaz çelik veya benzeri malzeme ile kaplı tezgâh olmalı, içilebilir nitelikte soğuk ve sıcak su tesisatı bulunmalı, bulaşık yıkama lavabosu olmalı, ayrı bir el yıkama lavabosu bulunmalı ve burada el yıkama amaçlı Sağlık Bakanlığından izinli dezenfektanlı sıvı el sabunu ile kâğıt havlu bulundurulmalıdır.
4. Tezgâh ve lavabonun bulunduğu yerdeki duvar (dolap kısımları hariç) en az 2 metre yüksekliğe kadar açık renkli fayans, mermer veya benzeri kolay temizlenebilir malzeme ile, zemin mermer, seramik, karo vb. su geçirmez malzeme ile kaplı olmalıdır. Zemin ve tavan bakımlı (kırıksız, çatlaksız vb.) ve gözle görülür şekilde temiz olmalı, zeminde kirli suların ve yiyecek kırıntılarının kolay tahliyesini sağlayan bir gider bulunmalıdır.

1/4

M.E.B. Beşevler Kampüsü J - Blok Beşevler / ANKARA
Tel : (0 312) -213 18 16-213 16 82 Faks: 222 63 71
e-mail : sdb@meb.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.31.06.01/
Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

5. Tuvaletler kantinlerdeki gıda üretim, satış ve tüketim yapılan yerlerden uygun uzaklıklarda bulunmalı, tuvaletler doğrudan satış veya tüketim yerlerine açılmamalıdır.
6. Çöp ve her türlü atıkların konulacağı yeterli sayıda ve büyüklükte, ağzı kapalı, paslanmaz metal veya plastik malzemeden yapılmış, silindirik, kolay yıkanabilir, ayak pedalı çöp kutusu bulundurulmalı ve çöp kutularına ayrıca çöp torbası geçirilmelidir.
7. Sağlık Bakanlığının ilgili mevzuatına göre haşere ve kemirgenlere karşı gerekli önlemler alınmalıdır.
8. Yüzeyin, araç ve gereçlerin temizliği amacıyla deterjan yanında dezenfektanlar da kullanılmalı, deterjan ve dezenfektanlar ilgili mevzuat uyarınca Sağlık Bakanlığından izinli olmalıdır.
9. Temizlikte mümkünse tek kullanımlık temizlik bezleri tercih edilmeli, mümkün olmadığı durumlarda kullanılan bezler temiz olmalı ve rutin aralıklarla dezenfeksiyonu yapılmalıdır.
10. Kullanılan ve satışa sunulan gıda maddelerinin ilgili mevzuat uyarınca Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim/ithalat izinleri olmalıdır.
11. Kirlenmiş, kokuşmuş, nitelikleri ve görünümü bozulmuş, bombaj yapmış, kurtlu, küflü ve son kullanım tarihi geçmiş gıda maddeleri kesinlikle tüketime (satışa) sunulmamalıdır.
12. Gıdaların ambalajsız ve açıkta satışı yapılmamalı, ambalajlı gıdaların ambalajı yırtılmış, kırılmış, paslanmış olmamalıdır. Ambalajlı ve soğuk ortamda saklanması gereken gıdaların (süt, ayran, yoğurt vb.) muhafazası için bir buzdolabı bulunmalıdır.
13. Kantinlerde çiğ et ve ürünleri hiçbir şekilde bulundurulmamalı ve bu ürünler kantinlerde pişirilerek satışa sunulmamalıdır. Hazır veya yarı hazır halde işlenmiş et ve et ürünleri ise soğuk zincir kırılmadan uygun şartlarda muhafaza edilmelidir. Bu ürünlerin Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim veya ithalat izni olmalı, etiketinde üretim ve son kullanım tarihi bulunmalıdır. Isıtılarak servise sunulacak bu ürünlerin servisi sırasında mümkünse garnitür olarak salata verilmelidir.
14. Çiğ olarak servis edilecek olan gıdalar (salata, meyve vb) bol su ile iyice yıkanarak hazırlanmalı, hazırlandıktan sonra üzeri Tarım ve Köy İşleri Bakanlığından üretim veya ithalat izni olan streç-film gibi ambalaj malzemeleri ile kapatılarak servise kadar buzdolabında muhafaza edilmeli ve sebzeler ile et ürünlerinin hazırlanacağı ekipmanlar (bıçak, tezgâh, doğrama tahtası vb) ayrı olmalıdır.
15. Okul kantinlerinin hijyen denetimi, satın alınan ürünlerin üretim izinlerinin kontrolü ve üretim yerindeki denetimi Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının yetkili kıldığı kurum ve kişilerce yapılmalıdır.
16. Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı ile Bakanlığımızın konu ile ilgili bilim adamları, akademisyen ve uzmanlardan oluşan komisyonun 22/03/2007 tarihli önerileri gereği; dengesiz beslenmeye ve şişmanlığa (OBEZİTE) sebep olabileceği için, enerjisi yüksek ancak besin değeri düşük olan enerji içecekleri, gazlı, kolah,, aromalı içecekler ile kızartmalar (patates kızartması gibi) ve cipslerin satışının caydırılması ve Tarım ve Köy İşleri Bakanlığının üretim veya ithalat izni bulunan süt, ayran, yoğurt, meyve suyu, sebze suyu, taze sıkılmış meyve suyu, sebze suyu ve tane ile meyve ve sebze satışının özendirilmesi ile ilgili olarak okul kantin sözleşmesine birer madde eklenecektir.

2/4

M.E.B. Beşevler Kampüsü J - Blok Beşevler / ANKARA
Tel : (0 312) -213 18 16-213 16 32 Faks: 222 63 71
e-mail : sdb@meb.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.031.06.01/
Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

17. Yetersiz ve dengesiz beslenmeye neden olabilecek gıda maddelerinin tüketimini özendirici her türlü reklâm, promosyon ve tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür vb. kullanılmamalıdır. Reklâm, promosyon ve tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür vb. öğrencilerin sağlıklı beslenmelerini olumlu yönde etkileyecek nitelikte olmasına özen gösterilmeli ve bu konuda okul yönetiminden izin alınmış olmalıdır.

18. El ile temas etme zorunluluğu olan gıda maddelerinin satış ve servisi uygun malzeme ve alet/donanım ile yapılmalı, hazırlama ve ambalajsız ürünlerin servisi sırasında mutlaka tek kullanımlık eldiven kullanılmalıdır. Temizlik sırasında kullanılan eldivenler hazırlama ve servis sırasında kesinlikle kullanılmamalıdır. Satış ve servis sırasında ambalaj amaçlı gazete kâğıdı kullanılmamalı, uygun gıda ambalajı kullanılmalıdır.

19. Gıda maddeleri ve gıda ile temas eden madde ve malzemeler, temizlik malzemeleriyle aynı yerde bulundurulmamalı, kırtasiye malzemeleri ile gıda maddeleri ayrı bölümlerde satışa sunulmalıdır.

20. Gıda maddeleri ile temas eden malzemeler uygun malzemelerden (cam, paslanmaz çelik v.b.) yapılmış olmalı, düzenli olarak temizlenmeli ve bakımları yapılmalıdır.

21. Satışa sunulan gıda maddeleri uygun muhafaza koşullarında (sıcaklık, nem vb.) saklanmalı; pişmiş döner, pizza v.b. sıcak servis yapılacak gıdalar 65 °C üzerindeki sıcaklıklarda servis edilmeli, oda sıcaklığında 2 saatten fazla bekletilmemelidir. Süt, yoğurt, ayran, puding v.b. gıdaların son kullanma tarihleri de göz önünde bulundurularak 5 °C ve altındaki sıcaklıklarda ve uygun koşullarda bekletilmelidir. Kantine alınacak dondurulmuş ürünler -18 °C'de iken teslim alınmalı ve son kullanma tarihine kadar -18 °C'de saklanmalıdır.

22. Servise sunulan gıdaların tüketimi için tercihen tek kullanımlık araç-gereçler (bardak, tabak, çatal, kaşık v.b.) kullanılmalıdır.

23. Kantinlerde hiçbir şekilde yağda kızartma yapılmamalıdır.

24. Kantinin görünür bir yerinde uygulanan fiyat tarifesi rahatlıkla okunabilecek bir şekilde bulundurulmalıdır.

25. Çocuklar ve gençler için satışı yasak olan (alkol, tütün ve tütün mamulleri) ürünlerin doğrudan veya dolaylı bir şekilde satılmasının önlenmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır.

26. Öğrenciler seyyar satıcılardan yiyecek satın almamaları konusunda uyarılmalı ve okul önlerinde yiyecek satılmasını önleyici tedbirler alınmalıdır.

27. İlk yardım malzemeleri eksiksiz bulundurulmalıdır.

B. ÇALIŞANLARLA İLGİLİ KURALLAR

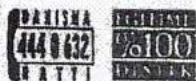
1. Sağlık ve gıda mevzuatı yönünden, çalışanların yerine getirmesi gereken hususlar (tüberküloz taraması, portör muayenesi v.b.) ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde aksatılmadan yürütülmelidir.

2. Çalışanların turnakları kısa kesilmiş ve temiz olmalı, ellerinde açık yara ve kesik bulunmamalı, eğer var ise su geçirmez bandaj ile iyice kapatılmalı, iş kıyafetleri temiz olmalı, üretim ve servis aşamalarında eldiven, maske ve bone kullanmalı ve bunun gibi kişisel hijyen kurallarına uyması sağlanmalıdır.

3. Çalışanlar yaka kartı taşmalıdır.

4. Personele ait soyunma dolabı olmalıdır.

3/4

M.E.B. Beşevler Kampüsü J - Blok Beşevler / ANKARA
Tel : (0 312) -213 18 16-213 16 82 Faks: 222 63 71
e-mail : sdb@meh.gov.tr

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Sağlık İşleri Dairesi Başkanlığı

Sayı : B.08.0.SDB.0.31.06.01/
Konu : Okul Kantinlerinin Denetimi ve
Uyulacak Hijyen Kuralları

C. DİĞER HUSUSLAR

1. Okulların bünyesinde faaliyet gösteren kantinlerin; gıda denetimi, Tarım İl/İlçe Müdürlükleri tarafından yetkilendirilen kişi ve kurumlarca yapılır, kantinlerin genel denetimi ise okul müdürünün kendisi veya görevlendireceği bir müdür yardımcısı başkanlığında kurulacak bir komisyon tarafından ayda en az bir kez "Okul Kantini Denetim Formu"na uygun olarak denetlenmelidir. Bu komisyon öğrenim yılı başında öğretmenler kurulu toplantısında seçilmelidir. Komisyon; müdür, müdür yardımcısı veya müdür yardımcısının başkanlığında tercihen sağlık bilgisi/biyoloji öğretmeni, okul aile birliğinden bir yetkili, öğrencilerin oylarıyla seçilen okul meclisi başkanı veya yardımcısından oluşturulmalıdır. Acil durumlarda gereği için Tarım İl / İlçe Müdürlüklerinin gıda denetçileri kontrol ve denetim için davet edilmelidir.

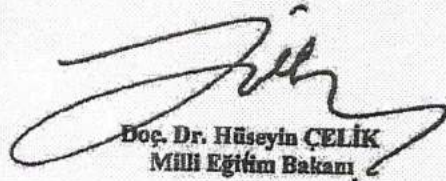
2. Yukarıda belirlenen gıda güvenliği ve hijyenik şartlarla ilgili eksiklikler var ise, okul ve kurum yöneticileri; İl/İlçe Tarım Müdürlükleriyle işbirliği yaparak, okul ve kurumlarının bünyesinde faaliyet gösteren kantinlerde bunların en kısa sürede giderilmesini ve sürekli takibinin yapılmasını sağlamalıdır.

3. Yapılan uyarılara rağmen; ilgili mevzuatlara uygun çalışmadığı gerek okul bünyesinde kurulan komisyon-gerekse denetime yetkili makamlarca tespiti halinde; yükümlülüklerini yerine getirmeyen kantin işletmecilerinin, insan sağlığını tehlikeye atıkları gerekçesiyle sözleşmelerinin feshi yoluna gidilecek ve ilgi (ç) kararın hükümleri gereğince haklarında yasal işlem uygulanacaktır.

4. Ayrıca Valiliğiniz sorumluluğunda ilgili kurum ve kuruluşlarla iletişime geçilerek; İl Hıfzıssıhha Kurulunda, okullar ve benzeri yerlerde öğrencilerin sağlığının korunması amacıyla kantinlerle ilgili gereken kararların alınması sağlanacaktır.

5. 22.03.2006 tarih ve 2006/25 sayılı ilgi (d) genelge yürürlükten kaldırılmıştır.

Bilgilerinizi ve gereğini önemle rica ederim.

Doç. Dr. Hüseyin ÇELİK
Millî Eğitim Bakanı

EK: 1- Okul Kantini Denetim Formu

DAĞITIM:

Gereği :
B Planı

Bilgi :

1-A Planı
2-Sağlık Bakanlığı
3-Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı

M.E.B. Beşevler Kampüsü 1 - Blok Beşevler / ANKARA
Tel : (0 312) -213 18 16-213 16 82 Faks: 222 63 71
e-mail : sdb@meb.gov.tr

OKUL KANTİNİ DENETİM FORMU

Ek:1

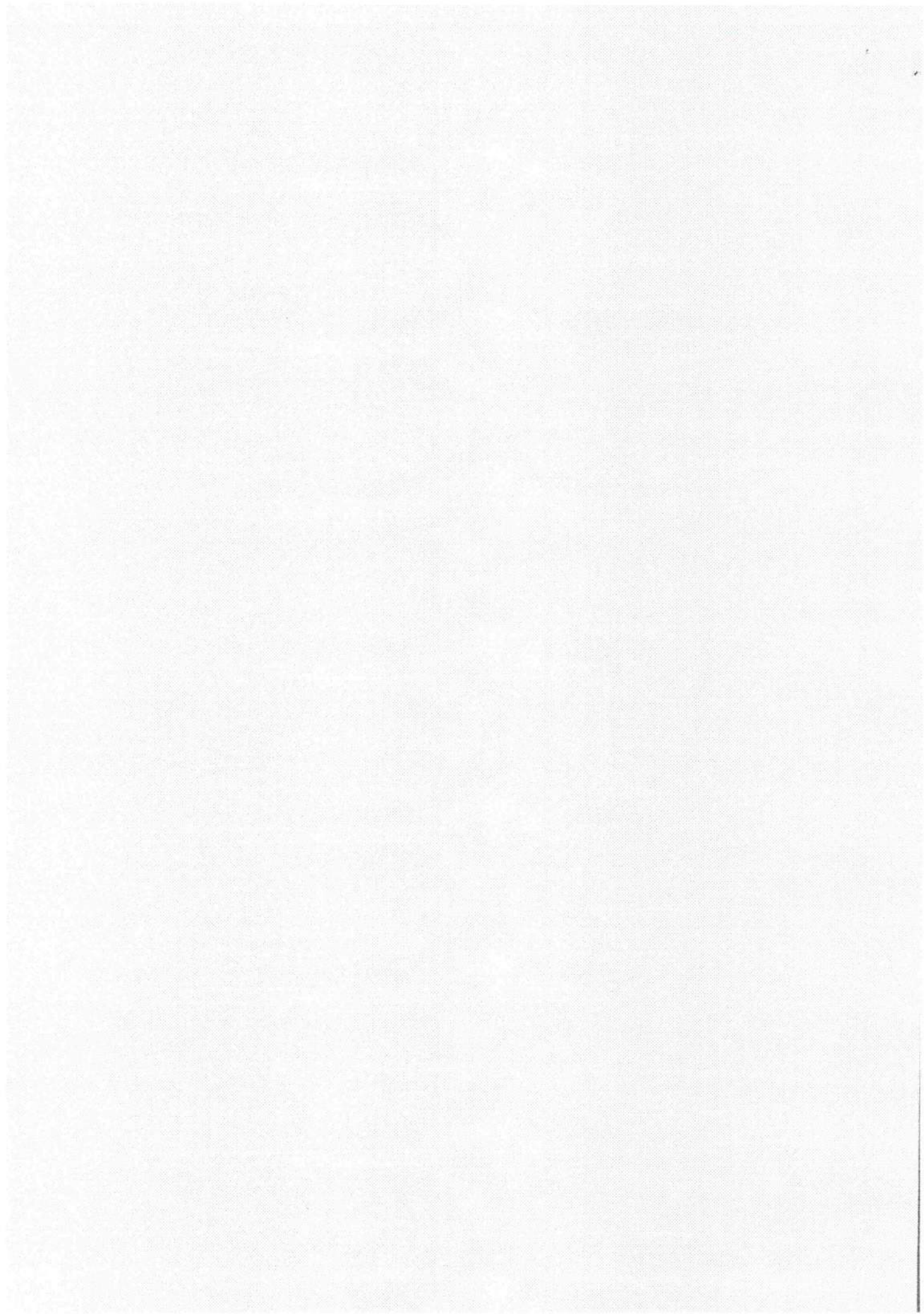
A. Fiziki Koşullar, Araç Gereçler	Uygun	Uygun Değil
1. Zemin, tavan ve duvarların temiz ve bakımlı olması		
2. Zeminde kirli suların, yiyecek kırıntılarının kolay tahliyesini sağlayan gider bulunması		
3.* Havalandırma ve baca düzeninin, her türlü kokuyu önleyecek şekilde olması		
4. Ortamın aydınlanmasının ve ısımasının yeterli ve sağlıklı olması		
5. Gıdaların hazırlandığı çalışma tezgâhlarının mermer, paslanmaz çelik veya benzeri malzemeden yapılmış olması		
6. Gıdaların hazırlandığı çalışma tezgâhlarının, doğrama tahtalarının ve diğer araç-gerecin temiz olması		
7. Tost makinesi, bıçak, spatula gibi araçların ve gıdalar ile temas eden diğer malzemelerin paslanmaz çelikten yapılmış olması, düzenli olarak temizlenmesi ve bakımlarının yapılması		
8. İçilebilir nitelikte soğuk ve sıcak su tesisatının bulunması		
9. *Bulaşık yıkama lavabosunun olması		
10. *Ambalajsız gıda satışı varsa (tost, sandviç, simit vb) ayrı bir el yıkama lavabosunun bulunması ve burada el yıkama amaçlı dezenfektanlı sıvı el sabunu ile kağıt havlunun bulunması		
11. Tezgâh ve lavabonun bulunduğu yerdeki duvarın en az 2 metre yüksekliğe kadar açık renkli fayans, memmer veya benzeri kolay temizlenebilir malzeme ile kaplı olması		
12. Tuvaletlerin kantinlerdeki gıda üretim, satış ve tüketim yapılan yerlerden uygun uzaklıkta bulunması		
13. Çöp ve her türlü atıkların konulacağı yeterli sayıda ve büyüklükte, ağzı kapalı, paslanmaz metal veya plastik malzemeden yapılmış, silindirik, kolay yıkanabilir, ayak pedallı çöp kutusu olması ve çöp kutusunun içerisinde çöp torbası bulunması		
14. İlgili mevzuat gereğince haşere ve kemirgenlere karşı gerekli önlemlerin alınmış olması		
15. Temizlik amaçlı kullanılan bezlerin temiz olması ve rutin aralıklarla dezenfeksiyonunun sağlanması (mümkünse tek kullanımlık temizlik bezlerinin tercihi önerilmektedir)		
16. *Satış yapılan gıdaların tüketimi için kantin önünde uygun, hijyenik ve güvenilir bir tüketim alanının olması		
B. Gıda Hijyeni		
17. Gıda ile temas eden tezgâh ve/veya doğrama tahtaları, araç ve gereçlerin temizliğinde uygun dezenfektanlı maddelerin kullanılması, kullanılan deterjan ve dezenfektanların ilgili mevzuat uyarınca Sağlık Bakanlığından izni/ruhsatlı olması		
18. Kullanılan ve satışa sunulan tüm gıda maddelerinin ilgili mevzuat uyarınca Tarım ve Köy İşleri Bakanlığında üretim veya ithalat izni olması		
19. Son kullanım tarihi geçmiş gıda maddelerinin tüketime sunulmaması, kürlenmiş, kokuşmuş, nitelikleri ve görünümü bozulmuş, bombaj yapmış, kurultu ve küflü olmaması		
20. Gıdaların ambalajsız ve açıkta satışının yapılmaması, satış ve servis sırasında gazete kağıdı kullanılmaması, uygun gıda ambalajı kullanılması ambalajlı gıda maddesinin ambalajının yırtulmuş, kırılmış, paslanmış olmaması		
21. Ambalajlı ve soğuk ortamda saklanması gereken gıdaların (süt, ayran, yoğurt vb) muhafazası için bir buzdolabı bulunması		
22. Çiğ et ve ürünlerinin hiçbir şekilde bulundurulmaması		
23. Hazır ve yarı hazır işlenmiş et ve et ürünlerinin (kırmızı ve beyaz etten imal edilmiş döner, köfte, nugget, şnitzel, hamburger köftesi, tavuk burger, sucuk vb) Tarım ve Köy İşleri Bakanlığında üretim veya ithalat izni almış, etiketinde üretim ve son kullanım tarihi bulunmuş olması ve uygun koşullarda ve sıcaklıkta muhafaza ediliyor olması		
24. Çiğ olarak servis edilecek olan gıdaların (salata, meyve vb) bol su ile iyice yıkanarak hazırlanması, hazırlandıktan sonra üzeri streç-film ile kapatılarak servise kadar buzdolabında muhafaza edilmesi		

* Bu hükümler sadece ambalajlı gıda (bisküvi, UHT süt, kraker vb.) satışı yapan yerler için zorunlu değildir.

B. Gıda Hijyeni		Uygun	Uygun Değil
25. Satış yapıyor ise sebze ile et ürünlerinin hazırlanacağı ekipmanların (bıçak, tezgah, doğrama tahtası vb) ayrı olması			
26. Enerji içecekleri, kızartmalar (patates kızartması vb.), cipsler, gazlı içecekler, aromalı içecekler ve kolalı içeceklerin satışının yapılmaması, süt, ayran, yoğurt, meyve suyu, sebze suyu, taze sıkılmış meyve ve sebze suyu, tane ile meyve ve sebze satışının yapılması,			
27. Yetersiz ve dengesiz beslenmeye neden olabilecek gıda maddelerinin tüketimini özendirici her türlü reklam, promosyon ve tanıtım amaçlı afiş, poster, broşür vb. bulunmaması			
28. El ile temas etme zorunluluğu olan gıda maddelerinin satış ve servisinin uygun malzeme ve alet/donanım ile yapılması, hazırlama ve ambalajsız ürünlerin servisi sırasında tek kullanımlık eldiven kullanılması			
29. Gıdalar ile temas eden madde ve malzemelerin, temizlik malzemeleriyle aynı yerde bulundurulmaması			
30. Satışa sunulan gıda maddelerinin uygun koşullarda (Sıcaklık, nem vb.) saklanması; döner, pizza vb sıcak servis yapılacak gıdaların 65 °C' üzerindeki sıcaklıklarda bekletilmesi; oda sıcaklığında 2 saatten fazla bekletilmemesi, süt, yoğurt, ayran, puding vb gıdaların 5 °C ve altındaki sıcaklıklarda uygun koşullarda bekletilmesi, kullanılıyor ise dondurulmuş ürünlerin - 18 C 'de iken teslim alınması ve son kullanma tarihine kadar -18 C de saklanması			
31. Servise sunulan gıdaların tüketimi için tek kullanımlık araç-gereçlerin (bardak, çatal, tabak, kaşık vs) kullanılması, bu araç ve gereçlerin tekrar kullanılmaması			
C. Personel Hijyeni			
32. Kantinde çalışan personelin sağlık karneleri ve portör muayenelerinin olması			
33. Portör muayenelerinin ilgili mevzuat çerçevesinde zamanında yapıyor olması			
34. Personelin kantinde çalışmayı engelleyecek hastalığının olmaması			
35. Çalışanların tırnaklarının kısa kesilmiş ve temiz olması, sakalsız olunması, ellerde açıkta yara ve kesik bulunmaması, eğer var ise su geçirmez bandaj ile iyice kapatılmış olması			
36. İş kıyafetlerinin bulunması			
37. İş kıyafetlerinin temiz ve yedekli bulunması			
38. Personelin tüm hizmet aşamalarında eldiven, maske ve bone kullanması			
39. Personelin soyunma dolabının olması			
40. Kantin personelinin yaka kartı bulunması			
D. Güvenlik			
41. İlk yardım malzeme dolabının olması, ilk yardım malzemelerinin eksiksiz bulunması			
42. Tüp gaz kullanıyor ise emniyetinin bulunması			
43. Yangın söndürücüsünün bulunması			
E. Diğer Kurallar			
44. Kantinin görünür bir yerinde uygulanan fiyat tarifesi bulunması			
45. İlgili mevzuat ile çocuklar ve gençler için satış yasak olan (enerji içecekleri, alkol, tütün ve tütün mamulleri) ürünlerin satışının olmaması			
F. Diğer Bilgiler, Düşünceler			
.....			
.....			
.....			
.....			
Denetleme Tarihi	Denetleyenin Adı/Soyadı Ünvanı/İmzası	Denetleyenin Adı/Soyadı Ünvanı/İmzası	Kantin Sorumlusunun Adı/Soyadı Ünvanı/İmzası

YÖNETMELİK

Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığında:

OKUL KANTİNLERİNE DAİR ÖZEL HİJYEN

KURALLARI YÖNETMELİĞİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim ve öğretim kurumları bünyesinde faaliyeti gösteren yemekhane, kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı gibi gıda işletmelerinin özel hijyen şartlarına, gıda güvenilirliğine ve resmî kontrolüne ilişkin kuralları belirlemektir.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün, yaygın ve özel eğitim kurumları bünyesinde faaliyet gösteren yemekhane, kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı gibi gıda işletmelerinin özel hijyen şartlarına, satışa ve tüketime sunulan gıdaların güvenilirliğine ve kontrolüne ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununun 29 uncu, 30 uncu, 31 inci ve 45 inci maddelerine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) 5996 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yer alan tanımlara ilave olarak bu maddenin ikinci fıkrasında yer alan tanımlar da geçerlidir.

(2) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bakanlık: Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığını,

b) Gıda işletmesi; Kâr amaçlı olsun veya olmasın, Millî Eğitim Bakanlığına bağlı eğitim ve öğretim kurumlarında yer alan gerçek veya tüzel kişiler tarafından işletilen, gıdaların üretildiği/işlendiği/muhafaza edildiği/depolandığı/satıldığı/servis edildiği herhangi bir aşaması ile ilgili herhangi bir faaliyeti yürüten işletmeyi,

c) Korozyon: Metal veya metal alaşımlarının oksitlenme veya diğer kimyasal etkilerle aşınma durumunu, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Gıda İşletmelerinin Özel Hijyen Gereklilikleri

Özel hijyen gereklilikleri

MADDE 5 – (1) Gıda işletmelerinin yerleşimi, tasarımı, inşaatı, kullanımı ve büyüklüğü ile ilgili gereklilikler

aşağıda belirtilmiştir.

a) Yeterli bakım, temizlik ve/veya dezenfeksiyona izin veren, çevreden ve işletmeden kaynaklanan bulaşmayı engelleyen veya en azı indiren ve bütün işlemler için hijyenik çalışmaya uygun yeterli çalışma alanı sağlanır.

b) Zemin ve duvar yüzeylerinin sağlam yapıda, kolay temizlenebilir ve gerekli hallerde dezenfekte edilebilir olması gerekir. Döşemelerin atık suyun ortamdaki uzaklaştırılmasına uygun olması gerekir.

c) Tavan ve tavan donanımları, buharlaşma ve damlamadan dolayı gıda ve hammaddelerin doğrudan ya da dolaylı olarak kirlenmesine neden olmayacak biçimde tesis edilen açık renkte, kirin birikmesini ve küfün üremesini önleyecek biçimde ve kolay temizlenebilir özellikte olur.

ç) Pencere ve diğer açıklıklar, kir birikimini önleyecek şekilde inşa edilir. Açık pencerelerin bulaşmaya sebep olabileceği durumlarda, gıda hazırlama sırasında pencerelerin kapalı ve sabit olması gerekir. Pencere içi eşikler raf olarak kullanılamaz.

d) Kapıların kolay temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir olması gerekir.

e) Gıdanın hazırlandığı alanlardaki özellikler gıda ile temasta olan yüzeyler düzgün, yıkanabilir, korozyona dayanıklı ve toksik olmayan maddelerden yapılır. Bu yüzeylerin sağlam durumda korunması, kolay temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir olması gerekir.

f) Gıda işletmesinde üretim ve hazırlık alanlarının girişlerinde hijyen paspası bulundurulur. Bu paspasların temizliği, düzenli aralıklarla yapılır.

g) Gıdaların uygun sıcaklıklarda muhafazası için yeterli kapasitede, uygun sıcaklık kontrollü hazırlama, depolama ve sunum koşulları sağlanır. Sıcaklık değerleri izlenir ve sıcaklık kayıtları tutulur.

ğ) Gıda satış yerinin niteliğine göre hijyen kurallarını dikkate alarak yerleşim planı hazırlanır. Bu plan üzerinde çöp kovaları, zararlı mücadelesinde kullanılan tuzakların yerleri tanımlanır.

h) İşletme ve işletme çevresinde zararlı barınmasını engellemek amacıyla, atık birikimine izin verilmez. Oluşan atıklar en kısa sürede ortamdaki uzaklaştırılır.

ı) İşletme içerisinde, mal kabul alanı, hazırlık alanı ve kimyasal malzeme depoları bulaşmaları engelleyecek şekilde birbirinden ayrı yerlerde olur.

i) Camın mevcut olduğu yerlerde, camın kırılarak gıdaya bulaşma riskini kontrol altına almak için; depo, üretim, hazırlık alanlarında bulunan, sinek tutucu lambaları da dâhil tüm ışık kaynaklarında bulunan camlar, kırılmaya karşı koruma altına alınır. Hazırlama, depolama ve sunum alanlarındaki camlarda bir kırılma meydana geldiğinde, bu ortamda bulunan gıdalar uzaklaştırılır, insan sağlığı ve gıda güvenliği yönünden uygun durumda ise tekrar satışa sunulur.

Ekipman ile ilgili gereklilikler

MADDE 6 – (1) Ekipman ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Kullanılan tüm ekipmanın, bakım planları doğrultusunda bakımı yapılır.

b) Kullanılan her türlü malzeme ve ekipman, temizlik ve dezenfeksiyon planlarında belirtildiği şekilde temizlenir ve dezenfekte edilir.

c) Kullanılan her türlü ekipmanın kalibrasyonu düzenli olarak yaptırılır ve belgeler istenildiğinde gösterilebilecek şekilde hazır bulundurulur.

ç) İşyerlerinde kullanılan bıçaklık, bıçakların sapları tahta malzemeden olamaz. Bıçaklar kullanılmadıkları zaman, bıçaklıklarda bekletilir. Bıçaklığa kesinlikle kirli bıçak konulmaz ve bıçaklar kesinlikle duvar ile tezgâh arasına sıkıştırılmaz. Bıçaklıkların temizliği ve dezenfeksiyonu düzenli olarak yapılır.

d) Gıdaların doğranmasında ve hazırlanmasında kullanılan doğrama tezgâhları tahta malzeme dışında kolay temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir bir malzemeden olur. Çapraz bulaşmaya sebep olabilecek gıdalar ayrı doğrama tezgâhlarında hazırlanır.

e) Tost makinesi, ızgara gibi ekipmanın temizliği ve dezenfeksiyonu günlük olarak yapılır.

Personel tuvaletleri, soyunma ve sosyal alanların hijyen gereklilikleri

MADDE 7 – (1) Gıda işletmelerinin personel tuvaletleri, soyunma ve sosyal alanların hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Tuvaletler, gıdaların hazırlandığı odalara doğrudan açık olamaz ve hijyen kurallarını hatırlatıcı uyarı levhaları bulundurulur.

b) Tuvalet ve soyunma alanlarında akış eğimi uygun olan bir gider yeri ve uygun bir havalandırma sistemi olması gerekir.

c) Tuvalet çıkışlarında hijyen paspası bulundurulur. Bu paspasların temizliği, düzenli aralıklarla yapılır.

ç) İşyerinde personele ait sosyal alanlar varsa; sosyal tesis, duş ve tuvaletlerin gıda üretim ve satış alanlarından ayrı olması gerekir.

d) Gerekli hallerde, personel için soyunma ve kıyafetlerini değiştirecek yeterli bölümler sağlanır.

e) Günlük kıyafetler ile iş kıyafetleri ayrı dolaplara konulur.

f) Sosyal tesise ait atıklar kapalı sistemde kanalizasyona, kanalizasyon bulunmayan yerlerde uygun yapılmış fosseptiklere bağlanır.

El yıkama evyeleri

MADDE 8 – (1) Gıda işletmelerinin el yıkama evyeleri ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Uygun şekilde yerleştirilmiş ve el temizliği için tasarlanmış, yeterli sayıda ve donanımda lavabo bulundurulur. Gıda yıkama bölümlerinin el yıkama bölümlerinden ayrı olması gerekir.

b) Yapılan işin niteliğine göre lavabolarda sıcak ve soğuk su bulundurulur.

c) El yıkama lavaboları başka temizlik işleri için kullanılamaz.

Havalandırma

MADDE 9 – (1) Gıda işletmelerinin havalandırılması ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Sıcaklığın aşırı oranda yükselmesini, buharın yoğunlaşmasını, toz oluşumunu önlemek ve kirli havayı değiştirmek için mekanik veya doğal havalandırma sistemi sağlanır. Kirli alandan temiz alana mekanik hava akımının önlenmesi gerekir.

b) Havalandırma açıklıklarının üzerinde, bir ızgara veya aşınmayan malzemeden yapılmış koruyucu düzenek bulundurulur. Izgaralar temizlenmek için kolayca sökülebilir nitelikte olur. Tüm havalandırma kanalları düzenli

aralıklarla temizlenir.

Aydınlatma

MADDE 10 – (1) Gıda işletmelerinin aydınlatılması ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) İşletme gün ışığına eşdeğer bir şekilde doğal veya yapay olarak aydınlatılır.

b) Aydınlatma araçları muhtemel tehlikelere karşı koruyucular ile korunur. Koruyucuların çapraz bulaşmaya neden olmayan ve kolay temizlenebilir özellikte olması gerekir.

Kullanılan su

MADDE 11 – (1) Gıda işletmelerinin kullanılan su ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Gıda işletmelerinde her zaman kullanıma hazır halde ve yeterli miktarda bulunan suyun içilebilir nitelikte ve 17/2/2005 tarihli ve 25730 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliğe uygun olması gerekir.

b) Gıda ile temas edecek şekilde kullanılan buzun, içilebilir nitelikte, İnsani Tüketim Amaçlı Sular Hakkında Yönetmeliğe uygun sudan üretilmiş olması gerekir ve işletme içinde hijyen kurallarına göre depolanır ve taşınır.

c) Gıda ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerle doğrudan temas eden yüzeylerde kullanılan buhar, içilebilir nitelikteki sudan elde edilir.

ç) Buz makineleri ve su depoları düzenli olarak temizlenir ve dezenfekte edilir.

d) Yangın kontrolünde kullanılacak su hattı ile gıdada kullanılan su hattının ayrı olması gerekir.

Atık su kanalizasyon sistemleri

MADDE 12 – (1) Gıda işletmelerinin atık su kanalizasyon sistemleri ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Atık su sisteminin istenilen amaca uygun olması gerekir, bulaşma riskini ortadan kaldıracak biçimde tasarlanır ve inşa edilir.

b) Tüm mazgalların kapaklı ve kapaklar çıkarılıp temizlenebilir özellikte olması gerekir. Mazgal kapakları üzerindeki delikler, zararlı ve kemirgen çıkışı, koku çıkışı ve atık sıvıların geri beslenmesini önleyecek şekilde olur.

Temizlik ve dezenfeksiyon maddelerinin muhafazası

MADDE 13 – (1) Gıda işletmelerinin temizlik ve dezenfeksiyon maddelerinin muhafazası ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

a) Temizlikte kullanılan alet ve ekipman, temizlik maddeleri ve dezenfektanlar gıda maddelerinin bulunduğu alanların dışında, uygun kapalı ve kilitli yerlerde muhafaza edilir.

b) Temizlik maddeleri, dezenfektanlar ve çalışma alet ve ekipmanlarının depolanması için yeterli alan sağlanır. Temizlik maddelerinin depolandığı alanlar, korozyona dayanıklı matelyalden inşa edilmiş, kolayca temizlenebilir özellikte ve yeterince sıcak ve soğuk su tedarikine sahip olmak zorundadır.

c) İşyerinde temizlik ve dezenfeksiyon işlemi yapılırken, gıda sanayine uygun, Sağlık Bakanlığınca izin

verilmiş deterjan, kimyasal ve/veya dezenfektanlar kullanılır.

Personel hijyeni

MADDE 14 – (1) Gıda işletmelerinde çalışan personel ile ilgili hijyen gereklilikleri aşağıda belirtilmiştir.

- a) İşletmelerde çalışan kişiler temizlik ve hijyen kurallarına uymak zorundadır.
- b) Gıda hazırlık ve üretim alanında çalışan personel, özel kıyafet giyer. İş elbiselerinin cepleri olamaz.
- c) Gıda hazırlık ve üretim alanı içinde saç, sakal ve bıyığın kapatılması amacıyla keç/bone/şapka/maske kullanılır.
- ç) Çalışan personel hazırlık ve üretim alanı içinde takı takamaz.
- d) Hazırlık ve üretim alanında çalışan personelin tınakları kısa ve temiz olmak zorundadır. Oje, cila ve makyaj malzemesi kullanılamaz.
- e) Hazırlık ve üretim alanı içinde çalışan personel, uzun kollu iş elbisesi giyer ya da tek kullanımlık kolluk takarak çalışır.
- f) Hazırlık alanı içinde sakız çiğnenmez, herhangi bir şey yenilmez ve sigara içilmez.
- g) Ellerinde açık yara, çıban, deri hastalığı olan kişiler gıdaya temas ettirilmez. Koruyucu bant ve eldiven ile çalışılır. Çalışanların el kesiklerinde mavi renkli yara bandı kullanılır. Gıdalarla taşınması ihtimali olan bir hastalığı olan veya bulaşıcı yara, deri enfeksiyonları ve ishal gibi hastalığı olan kişilerin gıda işletmesinde çalışmasına izin verilmez. Belirtilen durumlar dışında eldiven kullanılır.
- ğ) Depolama, üretim ve hazırlık alanlarına yetkili personel dışında girebilecek tüm kişilerin hijyen kurallarına uyması sağlanır.
- h) Personel işe alınmadan önce, bulaşıcı enfeksiyon içermediğini kanıtlayan gerekli sağlık muayenesi yaptırılır ve sonuçlar uygun işe alınır. Bu kontroller periyodik olarak, çalıştığı sürece devam ettirilir.
- ı) Gıda üretim ve hazırlık alanlarına girişte el dezenfektanları bulundurulur. Bu alanlara girmeden ve gıda ile temas etmeden önce personel, iyi hijyen uygulamaları çerçevesinde ellerini usulüne uygun bir biçimde yıkar ve dezenfekte eder.

Eğitim

MADDE 15 – (1) Gıda işletmelerinde çalışan personelin eğitimi ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) İşletmede çalışan personele gıda güvenilirliğinin sağlanması, insan sağlığının korunması ve gıdaya bulaşmaların engellenmesi amacıyla düzenli olarak eğitim verilir. Eğitim verilmesinin sağlanmasından gıda işletmecisi sorumludur.
- b) Personele verilecek eğitim, kişisel hijyen ve gıda hijyeni bilgilerini, işletmeye özgü gıdalarda oluşabilecek tehlikeleri, gıdanın uygun şartlarda işlenmesi ve depolanması ile sıcaklık kontrolünün önemi gibi konuları içerir.
- c) Eğitimler düzenli olarak yeni işe giren personel ve günün koşulları da göz önüne alınarak tekrarlanır.
- ç) Personelin halihazırdaki eğitim düzeyi ve becerileri dikkate alınarak eğitim ihtiyacı belirlenir.

d) Verilen eğitimler yapılacak işe ve gıdanın türüne uygun olmak zorundadır.

e) Eğitim planlarının belirlenmesi, personelin o andaki eğitim seviyesinin bilinmesi ve gelecekte düzenlenecek eğitimlere yardımcı olmak amacıyla, düzenlenen eğitim kayıtları tutulur.

f) Örgün, yaygın ve özel eğitim kurumları bünyesinde faaliyet gösteren yemekhane, kantin, kafeterya, büfe, çay ocağı gibi gıda işletmelerinde çalışan personele hijyen ve gıda güvenliğine yönelik düzenlenecek eğitimlerde Millî Eğitim Bakanlığı, Bakanlık ve Sağlık Bakanlığı ile işbirliği yapar. Bakanlık, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı tarafından eğitim ile ilgili usul ve esaslar birlikte düzenlenir. Ayrıca, eğitimle ilgili olarak mesleki kurum ve kuruluşlarla, dernek veya sivil toplum örgütleriyle ve üniversitelerle işbirliği yapılabilir. Eğitime katılan personele Ek-1'de yer alan katılım belgesi düzenlenir.

Hammadde ve/veya gıdanın temini

MADDE 16 – (1) Gıda işletmelerinde hammadde ve/veya gıdanın temini ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

a) Gıdaların işletmeye kabulünde, ilgili mevzuat hükümlerine uygun olmaları esas alınır.

b) Temin edilen gıdanın ilgili mevzuata uygunluğunda şüphe varsa, getirilen gıda maddeleri kabul edilmez ve konuyla ilgili olarak Bakanlık il/ilçe müdürlükleri bilgilendirilir.

c) Soğuk zincir bozulmadan taşınması gereken hammaddelerin kabulü sırasında mutlaka sıcaklık kontrolü yapılır ve soğuk zincir kesintiye uğratılmaksızın hammaddelerin depolanması sağlanır.

Depolama ve muhafaza

MADDE 17 – (1) Gıda işletmelerinde hammadde ve/veya gıdanın depolanması ve muhafazası ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

a) Gıdalar gruplarına göre sınıflandırılarak muhafaza edilmek üzere uygun depolara yerleştirilir.

b) Gıdalar, grup bazında ilgili mevzuatta belirtilen sıcaklık derecelerinde muhafaza edilir.

c) Gıdalar temiz ve hijyen kurallarına uygun ortamlarda ve zararlılara karşı gerekli koruma tedbirleri alınarak muhafaza edilir.

ç) Dondurulmuş olarak muhafaza edilecek gıdalar zaman kaybettirilmeden uygun depolara alınır.

d) İşletmenin depolarındaki ilgili mevzuata uygun olmayan gıdalar ayrı bir alanda, diğer gıda maddelerine bulaşmasına izin vermeyecek şekilde, şeffaf poşet içinde ve tanımlı etiketler ile etiketlenmiş olarak muhafaza edilir.

e) Hazırlık ve üretim alanları sadece gıda hazırlama ve üretim amacıyla kullanılır ve bu alanlarda gıda maddesi depolanmaz.

f) Depolarda gıda taşınmasına uygun plastik malzemeden yapılmış ve kolayca temizlenebilir, dezenfekteedilebilir nitelikte ve zeminin temizliğine engel olmayacak uygun bir yükseklikte paletler kullanılır.

g) Hazırlık ve üretim alanlarındaki panolarda metal malzeme kullanılmaz.

ğ) Soğuk hava depolarında, su yoğunlaşması veya suyun gıdaya bulaşması engellenir ve bu amaçla, soğutucu klimaların altında gıda maddesi depolanmaz.

- h) Depodaki gıdanın duvarlardan uzaklığı ve zeminden yüksekliği en az 15 cm olmalıdır.
- ı) Depodaki stok yönetimi ve yerleşimi ilk-giren gıda ilk-çıkartılma kuralına göre yapılır.
- İ) Depolarda stok yönetimini ve temizliğini zorlaştıracak ve zararlı çoğalmasına neden olabileceği için depo kapasitesi göz önüne alınır, aşırı yığılma yapılmaz.
- J) Depo sıcaklığı günlük olarak sürekli kontrol edilir ve sıcaklık değerleri kayıt edilir.
- k) Çiğ gıdalar, özellikle tüketime hazır hale getirilmiş gıdalardan ayrı bir yerde ve uygun koşullarda muhafaza edilir.
- İ) Gıda ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeler temiz ve hijyen şartlarına uygun depoda muhafaza edilir ve gerekli koruma tedbirleri alınır.
- m) Depolarda ambalajı açık bırakılmış gıda maddesi bulundurulmaz.

Gıdanın hazırlanması

MADDE 18 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın hazırlanması ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) Gıdaların hazırlanmasında çalışan personelin kişisel hijyeni mikrobiyolojik bulaşmayı engelleyecek şekilde olur.
- b) Personelin tüketime hazır hale getirilmiş gıdalarda teması en aza indirilir.
- c) Çapraz bulaşmayı önleyici iş akışları hazırlanır ve uygulanır. Çiğ ve tüketime hazır hale getirilmiş gıda maddelerinin aynı alanlarda ve ayrı ekipmanlarla işlenmesi sağlanır.

Gıdanın pişirilmesi

MADDE 19 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın pişirilmesi ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) Gıdaları pişirirken veya tekrar ısıtırken, gıdanın her noktasında sıcaklığın aynı olmasına dikkat edilir.
- b) Dondurulmuş et ve et ürünleri 4°C de çözündürülür ve çözündürülen gıda doğrudan pişirilir.
- c) Et ve et ürünlerinden yapılan gıdaların pişirilmesi esnasında, gıdanın merkez sıcaklığı en az 72°C'de 15 saniye bu sıcaklığa maruz kalmak zorundadır.

Gıdanın dondurulması

MADDE 20 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın dondurulması ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) Dondurma işlemi uygulanacak gıdaların taze ve temiz olmasına dikkat edilir.
- b) Gıdalar kolay çözünebilecek ve tüketilecek miktarlarda dondurulur.
- c) Dondurulacak gıdalar uygun koşullarda ve üzerleri kapalı kaplarda muhafaza edilir ve dondurulmaya müsait ambalajlar kullanılır.
- e) Dondurulacak gıdalar kendi ürün gruplarına göre sınıflandırılarak dondurucuya yerleştirilir.
- d) Dondurulacak gıdaların etiketlerinde gıdanın son tüketim tarihi bilgileri ile birlikte muhafaza sıcaklığı

belirtilir.

Çözündürme

MADDE 21 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın çözündürülmesi ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) Çözünme işlemi, gıdada patojenik mikroorganizma gelişimini, toksin oluşumunu, kimyasal ve fiziksel bulaşmaları engelleyecek biçimde yapılır.
- b) Çözünme işlemi sırasında, insan sağlığı ve güvenilir gıda için risk oluşturabilecek sıvı akıntısı uygun bir şekilde ortamları uzaklaştırılır.
- c) Dondurulmuş gıdalar oda sıcaklığında değil, +4 °C buzdolabı sıcaklığında çözündürülür.

Taşıma

MADDE 22 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın taşınması ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) Gıdanın taşınması için kullanılan araç ve/veya kaplar, gıdayı bulaşmadan korumak, iyi şartlarda muhafaza edilmesini sağlamak, temizliğe ve gerektiğinde dezenfeksiyona izin verecek şekilde olmak zorundadır.
- b) Kaplar, gıdaya bulaşmaya sebep olabileceğinden, gıdanın haricinde başka bir amaçla kullanılmaz. Bu tür kapların gıdanın taşınması için kullanıldığını göstermek amacıyla, açıkça görülebilecek ve silinmeyecek şekilde “yalnız gıdanın taşınmasında kullanılmalıdır” ifadesi belirtilerek işaretlenir.
- c) Çapraz bulaşmaya neden olabilecek gıdalar bir arada aynı kap içinde taşınmaz.
- ç) Sıvı, granüle ve toz halindeki dökme gıdalar, gıdalara uygun kaplarda taşınır.
- d) Gıdalar, kapların içine bulaşma riskini en aza indirecek biçimde yerleştirilir ve korunur.
- e) Gerektiğinde, gıdaların taşınması için kullanılan kaplar gıdaları uygun sıcaklıklarda muhafaza edebilecek ve söz konusu sıcaklıkları izlemeye imkân verecek nitelikte olmak zorundadır. İzlenen sıcaklığın ortam sıcaklığı mı yoksa ürün sıcaklığı mı olduğunun belirlenmesi gerekir.
- f) Gıdaların taşınması hızlı bir şekilde yapılır. Gıdalar taşıma kaplarında uzun süre bırakılmaz.
- g) Kullanılan kaplar iş bitiminde iyice temizlenir ve dezenfekte edilir.
- ğ) Soğutmalı tezgâhlar gıdaları soğukta muhafaza etmek için kullanılır, sıcaklığı yüksek olan gıdaların sıcaklığını düşürmek için kullanılmaz.

Sıcaklık kontrolü ve soğuk zincir

MADDE 23 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın sıcaklık kontrolü ve soğuk zincirin korunması ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) Gıdanın soğutma işlemi hızla gerçekleştirilir. Gıdanın sıcaklığı 60°C'den 37°C'ye en çok iki saatte, 37°C'den 4°C'ye en çok dört saatte düşürülür.
- b) Gıda tüketilinceye kadar sıcak olarak muhafaza edilecekse, muhafaza sıcaklığının 63°C'nin üzerinde olması gerekir.

c) Soğuk tüketilen veya soğukta muhafaza edilen gıdalar 4°C'nin altındaki ortamlarda bekletilir.

Gıdanın servisi, satışı ve tüketimi

MADDE 24 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın servisi, satışı ve tüketimi ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) Gıdalara çeşitli kaynaklardan gelecek bulaşmayı engellemek için, gıdalar ambalajlı veya kapalı olarak sergilenir ve bulaşma kaynaklarından korunur.
- b) Gıdaların soğuk ortamda muhafaza edilmesi halinde örcelikli olarak o gıda için tavsiye edilen sıcaklık koşulları sağlanır.
- c) Hava akımını sağlamak için gıdanın etrafında yeterince yer bırakılması gerekir.
- ç) Tüketime hazır gıdalar herhangi bir bulaşmayı önleyecek nitelikte muhafaza edilir, sergilenir ve sunulur.
- d) Gıdalar self-servis şeklinde tüketime sunuluyorsa tüm bulaşmalardan etkin bir şekilde korunma sağlanması için koruyucu perde, kapak veya camekan kullanılır.
- e) Sıcak servis edilen gıdalar 63°C'nin altında en çok 2 saat ve soğuk gıdalar ise 8°C'nin üstünde en çok 4 saat bekletilir. Gıdaların sıcaklık kontrolünün sürekli yapılmasına dikkat edilir.
- f) Ambalajsız gıdalar doğru sıcaklıkta ve uygun koşullarda muhafaza edilir.
- g) Ambalajsız gıdalar bir personel gözetim ve denetiminde satış ve tüketime sunulur. Herhangi bir bulaşma veya tehlikenin tespit edilmesi durumunda bu gıdaların satışına ve tüketimine izin verilmez.
- ğ) Gıdaların sergilenmesi, satışı ve tüketimi sırasında kullanılan masa, tezgah ve servis ekipmanlarının gıdanın yapısına uygun ve güvenilir malzemeden yapılmış olması gerekir, bu malzemeler sağlam durumda korunur, temizlenmesi ve gerekli hallerde dezenfeksiyonu sağlanır.
- h) Gıda servisinin yapıldığı alanda çalışan personelin hijyen kuralları konusunda eğitilmiş, tehlikeleri kontrol edebilecek sorumluluk ve bilinçte olması ve hareket etmesi gerekir.
- ı) Ambalajı açılarak satışa sunulan ve sergilenen gıdaların etiketlerinde raf ömrü mutlaka bulunur.
- i) Alerjik reaksiyona sebep olabilecek gıdalar diğer gıdalardan ayrı yerde tutulur. Hazırlama, sunum ve satışında aynı ekipmanlar kullanılır ve ekipmanların temizliği uygun olarak yapılır. Üretimde kullanılan hammaddeler ile satışa sunulacak gıdaların etiketlerinde belirtilen ürün içerikleri kontrol edilir.

Zararlı ve kemirgenlerle mücadele

MADDE 25 – (1) Gıda işletmelerinde zararlı ve kemirgenlerle mücadele ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

- a) İşletmede girişler zararlı girişini engelleyecek şekilde planlanır. Zararlıların gıda depolama, işleme, satış ve tüketim alanlarına girmesi ve yuvalanması engellenir.
- b) Dış alana açılan kapılar, zararlı girişine izin vermeyecek şekilde yalıtım malzemesi kullanılarak korunur.
- c) Hazırlık ve depo alanlarına açılan pencere ve kapılar açık bırakılmaz ve zararlı girişini önlemek amacıyla gerekli koruyucu tedbirler alınır.
- ç) Hazırlık alanlarının dışarıya açılan bölümlerinde zararlı girişini önlemek amacıyla sinek tutucular gibi

koruyucu önlemler alınır.

d) Açılabilir tüm pencerelere sineklik ve 2,5 m yüksekliğe kadar olan pencerelerde ise zararlı girişini engelleyecek tel kafes takılır.

e) İşyerindeki atıklar birikmeden hızla uzaklaştırılır. Su depoları gibi yerler kapalı tutulur, atık su gider ve diğer su tahliye sistemlerinin temizliğine dikkat edilir.

f) İşyerinde zararlı girişine karşı bütün alanlar sık sık kontrol edilir. İşyeri tarafından zararlı kontrol planı hazırlanır ve kontroller kayıt altına alınır.

g) Zararlı ile mücadele programı kapsamında, ilaçlarla periyodik olarak yapılır.

ğ) İlaçlama işletme tarafından yapılacak ise bu konuda gerekli eğitim almış kişiler tarafından yapılır. Yapılan ilaçlama izlenebilirliğin sağlanması için kayıt altına alınır.

h) İlaçlama yapılırken, Sağlık Bakanlığı tarafından yayımlanan ilgili mevzuat doğrultusunda izin verilen kimyasal maddeler kullanılır.

ı) Kullanılan kimyasal maddeler, gıda ve gıda ile temasta bulunan madde ve malzemeler ile temas etmeyecek şekilde ve ayrı mekânlarda muhafaza edilir.

i) Zararlı mücadelesinde kullanılan ekipmanların bakımı ve temizliği düzenli olarak yapılır.

j) Kemirgen mücadelesinde gıda hazırlık alanlarındaki kapanlarda kimyasal ilaç içerikli yemler kullanılamaz.

k) İşletmede akvaryum dışında evcil hayvan bulundurulamaz.

Temizlik ve dezenfeksiyon

MADDE 26 – (1) Gıda işletmelerinde temizlik ve dezenfeksiyon ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

a) İşletmede temizlik ve dezenfeksiyon işlemlerinin nasıl, hangi kimyasal maddeler kullanılarak, ne zaman ve kim tarafından yapılacağını gösteren temizlik ve dezenfeksiyon planları oluşturulur.

b) Farklı alanlar için farklı temizlik ve dezenfeksiyon işlemleri uygulanır. Temizlik ve dezenfeksiyon planları, gıdalara bulaşabilecek mikroorganizma yükü ve türü dikkate alınarak yapılır.

c) 31/12/2009 tarihli ve 27449 sayılı 4 üncü Mükerrer Resmî Gazete’de yayımlanan Biyosidal Ürünler Yönetmeliği kapsamında ruhsat verilen dezenfektanlar ve Sağlık Bakanlığı bildirim bulunan temizlik kimyasalları kullanılır.

ç) İşletmede temizlik maddeleri ve dezenfektan temizlik maddeleri ve dezenfektanlara ait güvenlik bilgileri, üretim ve son kullanım tarihleri bulunur.

d) İşletmede temizlik maddeleri ve dezenfektanlar gıda maddelerinden ayrı bölümlerde muhafaza edilir ve işaretlenir.

Atık ve çöp yönetimi

MADDE 27 – (1) Gıda işletmelerinde atık ve çöp yönetimi ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

a) İşletmede oluşan gıda atıkları bekletilmeden uzaklaştırılır ya da bu iş için ayrılmış özel muhafaza alanlarına

ya da kaplarına aktarılır. Bu iş için yeterli ve kolay ulaşılabilir alanlar ve kaplar ayrılmış olması gerekir.

b) Büyük hacimli atıklar, gıda hazırlama ve üretim alanlarından hızla uzaklaştırılır.

c) Atıklar üzerleri örtülebilen kaplar içinde bu amaçla üretilmiş çöp poşeti gibi maddelerin içinde toplanır, atıklar kapların içindeki çöp poşetleri ile hazırlık ve üretim alanından uzaklaştırılır.

ç) Atıklar için ayrılan kapların kapaklı, etiketlenmiş, kolay temizlenebilir ve dezenfekte edilebilir olması gerekir. Bunlar ayrıca çöp birikimine izin verilmeden sık sık boşaltılır.

d) Çöp konteynırları düzenli aralıklarla temizlenir ve dezenfekte edilir.

e) Atıkların depolandığı alanlar tanımlanır ve bu alanların gıdalardan olabildiğince uzak ve kolay temizlenebilir olması gerekir.

f) Atıkların ve geri dönüşüm için ayrılan malzemelerin zararlı çekici alanlara dönüşmemesi için gerekli koruyucu önlemler alınır.

g) İşletmeye ait sıvı atık sistemi, korozyondan etkilenmeyen, temizlik ve bakımları kolayca yapılabilen, kokuyu yaymayacak ve sıvı atık miktarını kaldıracabilecek tasarımıdır.

Gıda ile temas eden madde ve malzemeler

MADDE 28 – (1) Gıda ile temas eden madde ve malzemeler ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

a) Gıdaların sunum ve servisinde kullanılan kapların mümkünse tek kullanımlık olması gerekir.

b) Gıda ile temas eden madde ve malzemelerin ilgili mevzuata uygun ve Bakanlıktan kayıt belgesi almış olan işletmelerde üretilmiş olması gerekir.

c) Gıda ile temasta bulunan madde ve malzemelerin tekrar kullanılması durumunda bu malzemelerin kolay temizlenen ve gerektiğinde dezenfekte edilebilen nitelikte olması gerekir.

ç) Kâğıt, karton, oluklu mukavva ve benzeri kâğıt esaslı madde ve malzemelerden gıdaya boyar madde geçişi olmaz. Gıda ile temas amacıyla üretilmemiş basılı ve yazılı kâğıtlar ve yeniden işlenmiş kâğıtlar, gıda ile temas etmek üzere satış ve servis sırasında kullanılamaz.

İzlenebilirlik

MADDE 29 – (1) Gıdanın geriye dönük izlenebilirliğinin sağlanmasına dikkat edilir. Gıdaya ait izlenebilirlik bilgileri gıdanın kabul kayıtları ile fatura/irsaliyelerinden takip edilir.

Geri toplama ve acil durumlar

MADDE 30 – (1) Gıda işletmelerinde gıdanın geri toplatılması ve acil durumlarda alınması gereken tedbirler ile ilgili gereklilikler aşağıda belirtilmiştir.

a) Gıda tedarikçileri; satışa ve tüketime sunulan gıdalarda paketleme veya etiketlemede olumsuzluk olması, bulaşma riski veya bozulma olması durumunda söz konusu gıdaların toplatılması için gıda işletmelerini bilgilendirir.

b) İşletme; satılan bir gıdanın toplu bir şekilde tüketilmesi sonucunda gıda kaynaklı hastalık veya zehirlenmeye maruz kalmış birden çok tüketiciden şikâyet alması veya kişilerin zehirlendiğine dair rapor bulunması durumunda, ilgili gıda maddesini satıştan ve tüketimden kaldırmak zorundadır.

c) İşletme tarafından geri toplatılan, satıştan ve tüketimden kaldırılan gıdalar ve gıda bileşenleri, güvenilir

kaptarda ayrı alanlarda muhafaza edilir.

ç) Ayrılan gıdaların gıda güvenilirliği ve insan sağlığı yönünden ilgili mevzuata uygunluğu değerlendirilir.

d) İnsan sağlığını ilgilendiren acil durumlarda gıda işletmecisi ve okul idaresi konuyla ilgili olarak en hızlı şekilde Bakanlık ve Sağlık Bakanlığını bilgilendirir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Diğer hükümler

MADDE 31 – (1) Gıda işletmelerinde gıda güvenilirliği ve hijyen kontrolü, denetim programına uygun olarak Bakanlık İl/İlçe Müdürlükleri tarafından yetkilendirilen kontrol görevlileri tarafından yürütülür.

(2) Millî Eğitim Bakanlığı personelinin ilgili mevzuat, gıda güvenilirliği ve hijyen konularındaki eğitimleri ile ilgili usul ve esaslar Bakanlık ve Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenir. Millî Eğitim Bakanlığının bu konuda eğitimli personeli tarafından yapılan denetimlerde gıda işletmelerinde tespit edilen gıda güvenilirliği ve hijyen şartlarında eksiklikler var ise, gıda işletmelerinin en kısa sürede kontrol edilmesini ve sürekli takibinin yapılmasını sağlamak için, okul ve kurum yöneticileri Bakanlık ve ilgili olması durumunda Sağlık Bakanlığının İl/İlçe Müdürlüklerine bilgi verir.

(3) Yapılan kontrollerde Bakanlığa kayıt yaptırmayan, gıda güvenilirliğini ve insan sağlığını tehlikeye düşürdükleri tespit edilen gıda işletmeleri hakkında ilgili mevzuat hükümleri gereğince yasal işlem uygular.

(4) Gıda işletmecisi, sağlıklı beslenmeyi ve güvenilir gıda tüketimini teşvik etmek, süt tüketimini arttırmak gibi amaçlarla hazırlanan reklam, broşür, bilgi ve belgeleri işletmesinde kolay okunacak yerlere asar. Gıda denetiminde etkinliği sağlamak amacıyla Bakanlığın ALO GIDA 174 gibi irtibat telefonlarının yer aldığı ilanları kolay görünecek şekilde ve göze çarpıcı yerlerde bulundurmaya zorundadır.

(5) Gıda işletmecisi, herhangi bir gıdanın insan sağlığını bozduğu şüphesinin oluştuğu durumlarda, Bakanlık ve Sağlık Bakanlığı yetkililerine ve okul idaresine ivedilikle haber vermek ve insan sağlığını bozduğundan şüphe edilen gıdanın ilgili birimlerce gerekli tetkikinin yapılması için satış ve tüketimini durdurmak zorundadır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden önce faaliyet gösteren işletmeler 31/12/2013 tarihine kadar bu Yönetmelik hükümlerine uyum sağlar.

(2) Gıda işletmecisi, bu Yönetmeliğin yayından önce faaliyet gösteren işletmesinde çalışan personeline, 15 inci maddenin birinci fıkrası gereğince 31/12/2014 tarihine kadar eğitim aldırması zorundadır. Gıda işletmecisi, bu Yönetmeliğin yayımı tarihinden sonra yeni işe alacağı personelinde eğitim şartını arar ve 31/12/2014 tarihinden sonra eğitim almamış personeli işletmesinde çalıştıramaz.

Yürürlük

MADDE 32 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 33 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanı yürütür.

Eki için tıklayınız.